

Obsah

Předmluva autora	13
Úvodem	17
Smrtelná choroba demokracie – šikanování	17
Šikanování ve školách	18
Pokročilá šikana může mít podobu fašistické totality.....	18
Závažné škody šikany jsou skryté.....	20
Výskyt celého spektra šikan je alarmující.....	22
Okénko do světa	24
Epidemii šikany lze zastavit. A pomoci jde v každém jednotlivém případě....	25
Odborníci na holičkách	26

PRVNÍ ČÁST:

Klíčové poznatky pro léčbu šikany	29
1 Co je a co není šikanování	31
1.1 Trojrozměrný praktický pohled na šikanování	31
1.1.1 Šikanování jako nemocné chování (behaviorální pohled).....	31
1.1.2 Šikanování jako závislost (psychodynamický pohled)	37
1.1.3 Šikanování jako porucha vztahů ve skupině (sociálněpsychologický pohled)	45
1.2 Chování zaměnitelné se šikanou	62
1.2.1 Zlo, či dobro, šikanování, nebo škádlení	62
1.2.2 Příbuzné fenomény zla aneb sociální patologie vztahů ve škole	67

1.3	Zvláštnosti šikany u dětí a mládeže	72
1.3.1	Šikana v mateřské škole	74
2	Formy šikany	77
2.1	Základní formy šikany.....	78
2.1.1	Dívčí šikana se děje v kamarádkém převleku	80
2.1.2	Kyberšikana – moderní způsob psychického šikanování.....	83
2.2	Neobvyklé formy šikany a jejich mapa	92
3	Zakrývající a protiúdržavný systém	96
3.1	Základní varianta, komplot velké šestky	96
3.2	Rozšířená varianta, spiknutí ochránců spravedlnosti.....	110
3.2.1	Uniformní schéma obrany ředitelů a tichá konspirace ochránců spravedlnosti	113
3.2.2	Co ještě podporuje selhávání ochránců spravedlnosti?	114
 DRUHÁ ČÁST:		
	Filozofie léčby šikany.....	117
4	Co přiměje lidskou bytost, aby krutě mučila jiné lidi?	118
4.1	Předpoklady k šikanování máme v sobě	119
4.1.1	Jsou agresori nějací nenormální, těžce nemocní lidé?	119
4.1.2	Závislost na sobě a šikanování	121
4.1.3	Původ morální slepoty u agresorů	125
4.1.4	Kořeny sobectví.....	128
4.2	Co vede k šikanování? Příčiny a podmínky – spouštěcí mechanismy šikanování	129
4.2.1	Skupinová dynamika šikanování.....	131
4.2.2	Rizikové osobnostní charakteristiky protagonistů šikany	137
4.2.3	Některé nedostatky a poruchy prostředí	147
5	Mnohostranná bolest šikanování.....	154
5.1	Škody v nemocné skupině	155
5.2	Následky šikanování u obětí	156

TŘETÍ ČÁST:

Nová cesta k léčbě šikany	161
6 Tajemství účinné a bezpečné léčby šikany	162
6.1 Tři kroky kvalifikované pomoci:	
Odlišení šikany od příbuzných fenoménů, vnitřní mapa šikanování,	
alternativní léčba šikany	163
6.1.1 První krok pomoci: Diferenciální diagnostika	163
6.1.2 Druhý krok pomoci: Vnitřní diagnostika	164
6.1.3 Třetí krok pomoci: Určení typu scénáře pro základní směr léčby	168
7 První pomoc při šikanování.....	171
7.1 První pomoc pedagogů a dalších odborníků.....	172
7.2 Čtyři skupiny metod první pomoci.....	178
7.2.1 Obyčejná počáteční šikana.....	179
7.2.2 Obyčejná pokročilá šikana.....	201
7.2.3 Počáteční šikana s neobvyklou formou	209
7.2.4 Pokročilá šikana s neobvyklou formou.....	210
7.3 Kapitola pro rodiče: Oběť šikany může být i vaše dítě	224
7.3.1 Nepřehlédněte varovné signály!	226
7.3.2 Jak dítě ochránit?	228
7.3.3 Kdy doporučení a metody platí a kdy ne?.....	232
8 Léčba skupiny zasažené šikanou	233
8.1 Dvě skupiny metod	234
8.2 Je možná celková léčba pro čtvrté a páté stadium?	234
8.3 Celková léčba nastavená pro zvládnutí třetího stadia –	
základní intervenční program (ZIP).....	235
8.3.1 O co v programu jde a jaký je jeho cíl?	235
8.3.2 Kdo může být průvodcem skupiny při obnově jejího zdraví?.....	236
8.3.3 Zmapování skrytého života jako východisko pro plán terapie	236
8.3.4 Základní intervenční program	244
9 Školní program proti šikanování	256
9.1 Zavedení programu vyžaduje úrodnou půdu.....	257
9.2 Podstata účinnosti programu	257
9.3 Určující znaky programu.....	258

9.4	Vlastní program – jeho klíčové součásti	259
9.5	Úkoly v kostce, které vedou k efektu.....	260
9.6	Závěr.....	261
10	Ucelená prevence dává naději	262
10.1	Cesta přes intervence ve škole	262
10.2	Dobrá zpráva	263
10.3	Zásadní otázka	264

ČTVRTÁ ČÁST:

	Reflexe léčby šikany u nás a ve světě	265
11	Léčba šikany v Česku	266
11.1	Jak to bylo v ČR? Malý exkurz od počátků do současnosti	266
11.2	Rozsáhlé školní intervence proti šikaně	275
11.2.1	Hradecký školní program proti šikanování	275
11.2.2	Minimalizace šikany	276
12	Léčba šikany ve světě.....	277
12.1	Otevření problému a způsob nejúčinnější pomoci.....	277
12.2	Přínos české šikanologie.....	280

	Přílohy	283
	PŘÍLOHA 1: Mechanismy morální vyvázanosti podle Bandury et al. (1996) ...	285
	PŘÍLOHA 2: Šikanování z hlediska práva JUDr. PhDr. Oldřich Choděra	286
	PŘÍLOHA 3: Případy, které skončily vězením	292
	PŘÍLOHA 4: Dotazník o šikanování	294
	PŘÍLOHA 5: Guess Who – technika Hádej kdo, zaměřená na šikanu.....	300
	PŘÍLOHA 6: Obsah ZIP a jeho krátký komentář	304
	PŘÍLOHA 7: Některé techniky ze základního intervenčního programu	312
	PŘÍLOHA 8: Dopisy spolužáků oběti šikanování.....	316
	PŘÍLOHA 9: Schéma Hradeckého školního programu proti šikanování.....	318
	PŘÍLOHA 10: Dopis rodičům o programu školy proti šikanování	319
	PŘÍLOHA 11: Organizace, na něž se lze s problémem šikany obrátit v ČR	320
	Literatura	321

PŘEHLED PŘÍPADŮ A PRAKTICKÝCH ILUSTRACÍ

PŘÍPAD 1: Dopis vysokoškolačky	20
PŘÍPAD 2: Oběti v sobě šikanu dusí (dopis).....	21
PŘÍPAD 3: Dítě si udělá obrázek o světě, jaký je (slohová práce)	21
PŘÍPAD 4: Prvňáček následkem šikanování oslepl	24
PŘÍPAD 5: „Lynčování“ vedlo k invalidizaci	24
PŘÍPAD 6: Trauma vysokoškoláka	24
PŘÍPAD 7: Obětní tanec	38
PŘÍPAD 8: Oběť zavraždila svého trýznitele 37 bodnými ranami kuchyňským nožem.....	40
PŘÍPAD 9: Krásný dopis Bucharina Stalinovi	41
PŘÍPAD 10: Neznámí útočníci.....	42
PŘÍPAD 11: Nájemný vrah za 200 Kč	43
PŘÍPAD 12: Dívka, která má najednou několik „handicapů“ (ilustrace prvních dvou stadií)	48
PŘÍPAD 13: Chip (ilustrace prvních dvou stadií)	49
PŘÍPAD 14: Otloukánek z děcáku (ilustrace prvních dvou stadií).....	50
PŘÍPAD 15: Klasický mazánek (ilustrace třetího stadia)	53
PŘÍPAD 16: Velký führer (ilustrace čtvrtého a pátého stadia).....	55
PŘÍPAD 17: „To pajdavý kopyto“ za všechno může	59
PŘÍPAD 18: „Vnitřní pláč“ chlapce s mozkovou obrnou (zkrácená a upravená výpověď oběti)	59
PŘÍPAD 19: Psychoteror v dívčí třídě.....	60
PŘÍPAD 20: ICQ.....	63
PŘÍPAD 21: Sexuální šikana v 1. třídě.....	63
PŘÍPAD 22: Dopis řediteli (část textu).....	69
PŘÍPAD 23: Žáci obklopili učitelku a házeli na ni zbytky od svačiny	70
PŘÍPAD 24: Hra na homosexuální obtěžování	73
PŘÍPAD 25: Obyčejná šikana ve školce	74
PRAKTICKÁ ILUSTRACE 26: Prvky šikany v mateřské škole	76
PŘÍPAD 27: Ranařka	80
PŘÍPAD 28: Premiantka třídy	81
PŘÍPAD 29: Petice	83
PŘÍPAD 30: Barbíno, uděláme ti ze života peklo	84
PŘÍPAD 31: Hrůza z veřejného ponížení vedla obět k volání o pomoc	87
PŘÍPAD 32: Zabijte Fendrycha a ucítíte dobrý skutek (dopis rodiče)	88
PŘÍPAD 33: Falešná virtuální láska	89

PŘÍPAD 34: Tokio Hotel	89
PŘÍPAD 35: Oběť byla označena za pachatele.....	91
PŘÍPAD 36: Smrt na polském gymnáziu	92
PŘÍPAD 37: Místostarosta mediálně chránil strůjce šikany	94
PŘÍPAD 38: Z kamarádek se staly nepřítelkyně.....	94
PŘÍPAD 39: „Obyčejná“ pokročilá šikana	97
PŘÍPAD 40: Monolog pedagoga	99
PŘÍPAD 41: Obrácení pravdy naruby	100
PŘÍPAD 42: Podivný provokatér.....	101
PŘÍPAD 43: Okamžité vyšetřování ve třídě	102
PŘÍPAD 44: Nešťastný krok.....	103
PŘÍPAD 45: Oba rodiče nedůvěřivě naladěni	103
PŘÍPAD 46: Nedokonaná poprava.....	104
PRAKTICKÁ ILUSTRACE 47: Výpovědi rodičů agresorů	105
PŘÍPAD 48: Vzorný předseda	109
PŘÍPAD 49: Tristní závěr vyšetřování školy.....	111
PŘÍPAD 50: Údajná oběť šikany poškodila celé město	112
PŘÍPAD 51: Vzpurná oběť	138
PŘÍPAD 52: Praktiky osmáků	139
PŘÍPAD 53: „Typická“ oběť.....	142
PŘÍPAD 54: Oběť-provokatér	145
PŘÍPAD 55: Jsou strašně hloupí.....	147
PŘÍPAD 56: Rozbiju ti na cucky tu starou škodovku	150
PŘÍPAD 57: Gang dal třídu „do latě“	151
PŘÍPAD 58: Zpověď oběti počátečního stadia šikanování	159
PŘÍPAD 59: Nůž až po střížku do hrudníku	160
PŘÍPAD 60: Manipulace a obelhání pedagoga	172
PŘÍPAD 61: Otec mě zbil, až jsem se počural	196
PŘÍPAD 62: Příliš lámatvé kosti (doslovný přepis nedešlaného dopisu agresora oběti).....	200
PŘÍPAD 63: Falešné obvinění z vykrádaček	209
PŘÍPAD 64: Oběť byla zkopána spolužáky tak, až se pomočila a pokálela	212
PŘÍPAD 65: Scénář dění poté, kdy se pedagog stal nenadálým svědkem „malého lynčování“	213
PRAKTICKÁ ILUSTRACE 66: Orientační mapa neočekávaného reagování „herců“ v modelové situaci školního „lynčování“	218

PŘÍPAD 67: Váš syn si za to může sám.....	225
PŘÍPAD 68: Bezradná a bezmocná matka.....	226
PŘÍPAD 69: Výmluva oběti.....	227
PŘÍPAD 70: Syn si vymýšlí báchorky o šikanování.....	228
PŘÍPAD 71: Matka, která vyřídila svého syna	228

PŘEHLED TABULEK A SCHÉMAT

TAB. 1 Seznam zákazů a příkazů pro židovské obyvatelstvo v nacistickém Německu	19
TAB. 2 Procento studentů, kteří vypovídali, že byli šikanováni	25
TAB. 3 Klasifikace agresí a manipulací u učňovských šikan	32
TAB. 4 Mapa vnějších projevů šikanování	37
TAB. 5 Rozdíly mezi šikanováním a škádlením.....	65
TAB. 6 Základní formy šikany	78
TAB. 7 Mapa šikan se zvláštnostmi u útočníků.....	94
TAB. 8 Typy iniciátorů šikanování.....	141
TAB. 9 Ilustrativní diagnóza podle dvou základních a doplňujících kritérií.....	168
TAB. 10 Klasifikace scénářů pomoci podle cíle léčby, stadia a formy šikanování	169
TAB. 11 Varovné signály	174
TAB. 12 Orientační ukazatelé pro rozlišení počáteční a pokročilé šikany.....	176
TAB. 13 Základní scénář pro obyčejnou počáteční šikanu.....	180
TAB. 14 Typy strategií vyšetřování	185
TAB. 15 Základní otázky taktiky vyšetřování.....	186
TAB. 16 Otázky „římského“ devatera	187
TAB. 17 Časté omyly při vyšetřování šikany	189
TAB. 18 Základní krizový scénář pro výbuch skupinového násilí.....	216
TAB. 19 Obranné reakce při setkání s brutálním násilím	217
TAB. 20 Otázky pro zjištění situace, zda je škola schopna poskytnout kvalifikovanou pomoc	230
TAB. 21 Pravidla třídní komunity	248
TAB. 22 Charta třídy proti šikanování.....	250
TAB. 23 Přehled 13 klíčových komponent školního programu proti šikanování .	259

